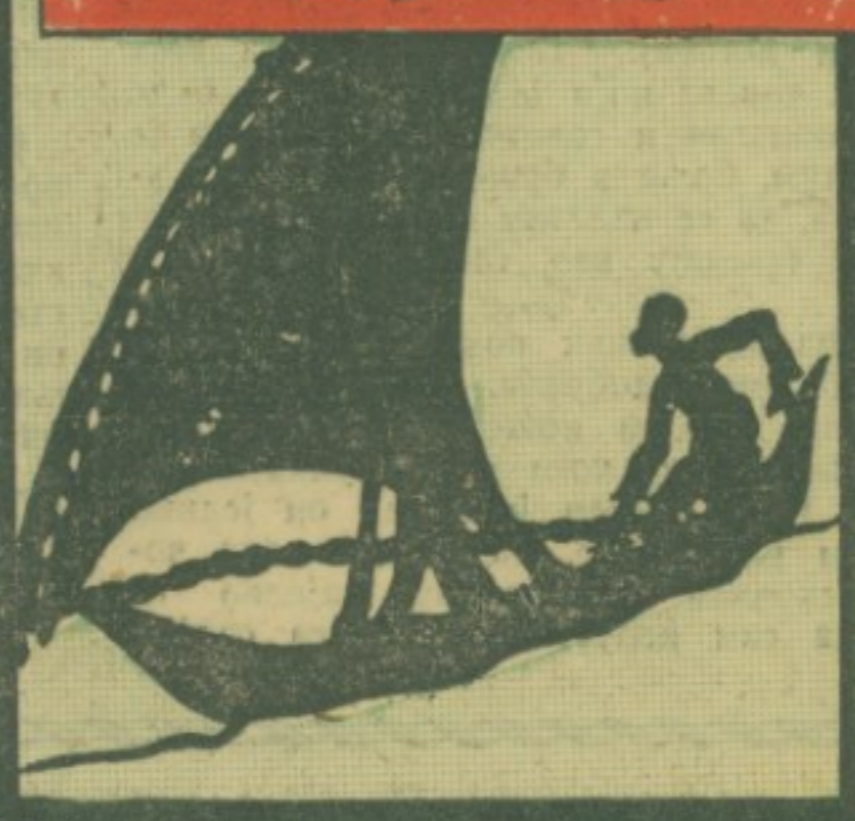
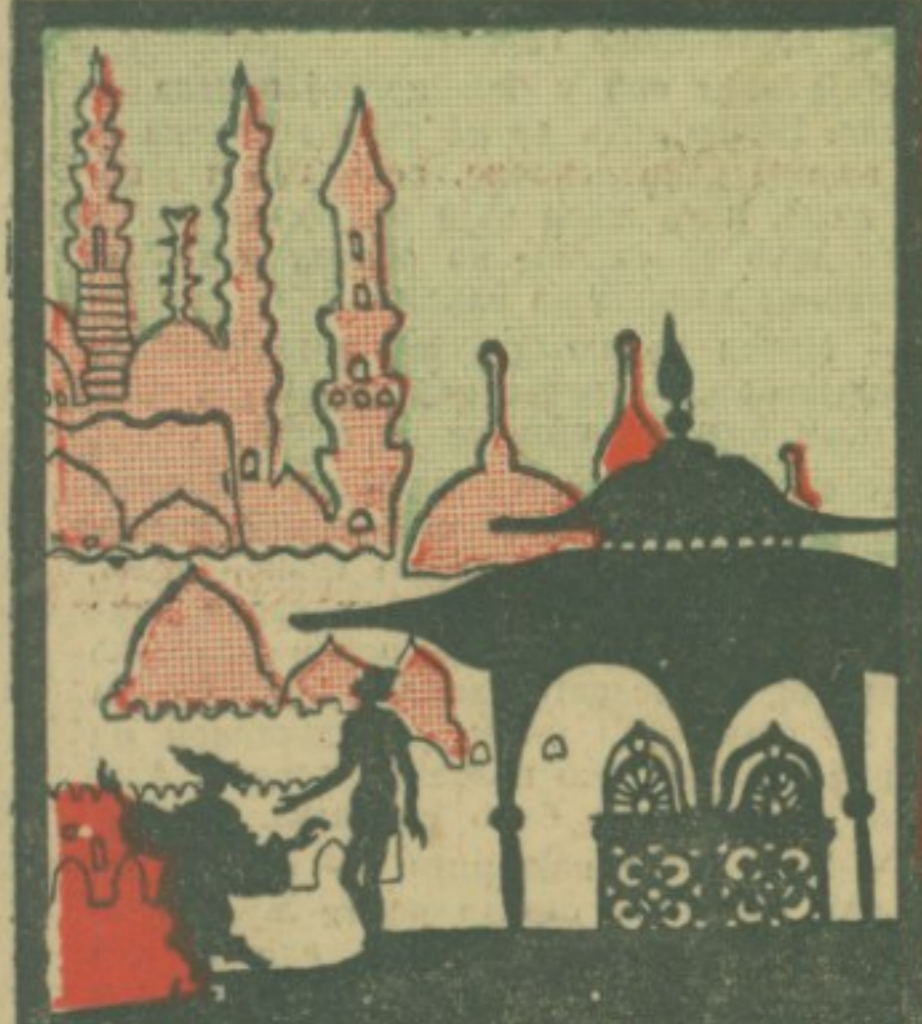

Повратак

И БОРБА С ДВОЈНИКОМ

19

РИН ТИН ТИН

Са ратног аеродрома крај Тула, у Француској, кренула је 15 септембра 1918 године група од неколико људи да потражи нов, погоднији терен за воздухопловну базу.

У малом расклиматаном аутомобилу налазили су се, поред тројице војника, каплар америчке војске Ли Данкен и његов капетан Џорџ Брајант. После нешто више од часа војње, кола су наишла на једну напуштену ратну постају у којој су Немци држале своје дресиране псе. Постаја је била потпуно разрушена од артиљерских граната и око ње је лежало неколико мртвих паса. Али, из једног рова чуло се пригушено скичање. Данкен и капетан Брајант спустили су се у ров где су нашли једну измршавелу кучку са петоро младих који су дрхтали од хладноће и глади. Накострешене длаке и искежених зуба дочекала је она двојицу Американаца. Али, Данкен је успео да јој зађе са лева, ухвати је за уши и коленима стегне њено тело спремно за борбу.

Капетан Брајант је задржао кучку и троје младих, а Ли Данкен је узео преостало двоје: једно мушко и једно женско штене. Назвао их је Ханет и Рин Тин Тин, према именима вуњених фигурица које су француским војницима, као симбол среће, поклањале њихове девојке и веренице.

Рин Тин Тин и Ханет донели су Данкену много главобоље. Три четвртине плате слоје је он својој сиромашној мајци, а остатак је сад морао да троши на куповину кондензованог млека својим љубимцима. Но то није била једина невоља. Иако је већина војника из његове чете волела штенад, било је и таквих који су падали у ватру чим би зачули

њихово скичање. Због тога је Данкен морао да напусти заједничку бараку и да се са својим штићеницима настани у једној штали у близини аеродрома.

А тада, недељу дана пре него што је закључено примирје, Данкен је за време једног ваздушног напада на Тул био рањен у леву руку и морао је отићи у болницу. Скривена под његовим копораном, у болницу су стигла и оба ште-

нета. Њихове враголије и умиљатост победили су чак и строга болничка правила и лекари су дозволили Данкену да их задржи под условом да ноћ проведу у остави за дрва. Кад је, најзад, дошао дан повратка у домовину, Рин Тин Тин и Ханет добили су, после многих Данкених мољакања и трчања од једног до другог старешине, дозволу да се с војницима укрцају на брод. Петнаестодневно путовање Рин је поднео мушки, али је Ханет

пречке постављене на 3,5 метра од земље.

После неколико месеци Данкен је примио чек на 350 долара, као свој, заправо Риново, удео у заради коју је Џонсу донео филм о такмичењу паса. У њему се Рин „возио“ на дасци коју је вукао брзи моторни чамац, „јахао“ коња, скакао у воду с кеја високог десет метара и поново скакао преко пречке, али овога пута с гимнастичким ђулетом међу

Данкенов сусед Чарлс Џонс био је један од пионира успореног снимања. И кад је клуб љубитеља паса организовао такмичење својих љубимаца, Џонс је својом камером снимio њихове скокове. И на том такмичењу Рин Тин Тин је добио прву награду за скок пре-

зубима. Данкену је стигао још један чек.

Данкен и Рин кренули су та да од студија до студија. После неколико епизодних улога, Рин је, у студију браће Ворнер, готово преко ноћ постао „звезда“. Добио је чак и свој писца сценарија, Дерила Зенака, који се искључиво посветио измишљању нових авантура за овог необичног глумца.

Готово сви Ринови филмови — а он је имао главне улоге у њих двадесет — завршавао се његовим стицањем упомоћу каквом детету или другом јунаку филма. У тој драматичној завршној сцени Рин је обично у сјајном скоку улетао кроз затворен прозор и у два наестом часу спасавао од несреће свог господара. Награда за добро „одглумљену“ сцену били су комади разбијеног окна, која су, да се Рин не би озледио, прављена од шећера.

Глумци нису волели да играју са Рин Тин Тином, јер им је он, како су они говорили, „крао сцене“ и постављао себе у први план. Наиме, без обзира на сценарио, Рин је, захваљујући својој изврсној глуми, у сваком филму преузимао главну улогу. Поред тога, Рин није био оно што би се могло назвати умиљатим псом. Он је знао само за једног човека, свог господара Ли Данкана, и често се догађало да уједи ко га од својих партнера.

Али, Ринова глума била је првокласна, тако да му продуценти нису замерали његове људе. Рос Ледермен, режисер најбољих Ринових филмова, рекао је једном о Рину следеће: „Он је величанствен и кад је ту Данкен да му објасни и нареди, не постоји ништа што прави глумца може да изведе, а што ми не бисмо могли да добијемо од тог пса. Ми смо само имали да кажемо Данкену шта желимо, Данкен би то рекао псу и — сцена би испрве била снимљена. Рин је прави филмски глумца. Једном сам га посматрао како пуних 30 минута стоји у једном положају, без иједног покрета, јер електричари нису могли да подесе светлост за ту сцену“.

Једног дана, Рин и његов господар играли су се у Данкеновој бапти. Рин се наједном залетео, скочио Данкену у наручје и — угнуо. Било је то

10 августа 1930 године. Сви амерички листови донели су вест о његовој смрти, а лондонски „Тјјмс“ објавио је чак и уводник. Данкен је примио хиљаде писама и телеграма, из читавог света са изјавама саучешћа.

Рин Тин Тин-а, који је доживео дубоку псећу старост — од 14 година, наследно је на биоскопском платну његов први потомак, Рин млади. Али, и поред великог успеха, он никад није достигао славу „оснивача династије Рин“. Године 1947 Ринти, потомак Рина млађег, наставио је „породичну традицију“ својом улогом у филму „Повратак Рин Тин Тина“. И Рин IV, „праунук“ првог Рина, изабрао је уметничку каријеру: он игра за телевизију, и то са великим успехом. Готово сваке вечери око телевизијских апарата окупљају се деца, а и одрасли, да посматрају трикове Рина IV, великог пса расе немачких овчара, чији је предак нађен у једном напуштеном рову на француском бојишту.

МАЛЕ ЗАНИМЉИВОСТИ

ШТА ЗНАТЕ О ОЛУЈИ

Олуја је краткотрајно и нагло погоршање времена, најчешће олично јаким ударима ветра, плусковима кише, градом и електричним појавама у ваздуху. Носилац олује је облак кумулонибус. Има топлотних и динамичних олуја. Олујна линија (на временској карти линија дуж које влада олујно време) је линија хладног фронта или секундарних хладних фронтава. Олујни скок је скок који чини барометар при прелазу олује, кризиса коју чини барограф у том тренутку.

ШТА ЗНАЧИ КОНГЛОМЕРАТ?

Конгломерат је латинска реч и на првом месту означава оно што је састављено од много разних ствари; нагомиланање, натрпаност. Затим реч конгломерат означава ствену насталу цементовањем шљунка, карбоната, глине, силицијумовим, глине, гвозденим и тако даље цементом.

КАКАВ ЈЕ ТО НАРОД ВЕДЕ?

Веде су мали народ који живи у планинама острва Џејлона. Баве се ловом, а једина домаћа животиња им је пас. Доста су заостали, ноћивају у заклоницама од лишаја, и по пећинама. Одевају се оскудно. Порекло се води по мајци. Веданска раса је посебан расни тип који припада индо-аустралиској раси; ниска је раста

(157,6 сантиметара), лобања знатно дужа него шира, уско чело, седласт нос, мрка кожа, црна и дуга коса, а брада оскудна.

ХЕРМЕНЕВТИКА

Херменевтика је наука о вештини читања и тумачења старих текстова, закона и верских књига.

СНАГА ЛАВА

И поред тога што су лавови подоста лењи, ипак су они у стању да „путују“ брзином од преко 50 километара на сат. Још тога, они су и необично

снажни. Велик и развијен лав може да носи читаву зебру, а јо је терет који може да подигне десет људи. Још један податак о овом цару животиња: урликање лавова може да се чује и на удаљености од десет километара.

У ОСИЊЕМ ГНЕЗДУ

(2)

У Лондону, у штабу обавештајне службе, шеф ме је поздравно једном јединицом речу: „Добро!“ После три дана поново ме је позвао. Те ноћи одвезао ме је „црном марицом“ на аеродром.

Авион се накриво улево: знак да се налазимо изнад места исцакања. Кад сам погледала доле, на тле Француске обасјано месеченом осветла сам ужасан страх. Па, ипак, било је то неко олакшање.

Одвокох се до отвора за исцакање у трупу авиона. Поред мене је чукао радиооператор, један млад Енглец који је недавно добио име Александар Димон, и један мршав, средовечан припадник француског покрета отпора, кога сам познавала као Пола.

На табли изнад отвора блеснула је првена светлост: „припремите се.“ Кад се место где буде упалила зелена светиљка значи: време је за исцакање. Из мог получућег става укочено сам пазила на светлосни знак. Црвена светлост трајала је читаву вечност од десет секунди. А тада је заблестала зелена.

У ушима ми је затуњало као да ми је крај ушних шкољки неко ударио о зид надуване кесе, а између плећки остела сам ударац невидљиве цинијске руке. Тада се све умирало и стинало, чак је и тутањ авионских мотора, већ непојмљиво далеко од мене, био само ритмичан шум који је заглашћивала свеобухватна тишина.

Али, ја сам скочила погрешно. После четири исправна пробна скока нисам успела сада кад је дошло време за онај прави скок. Страховито сам се љутила на саму себе, мала ми то није ништа помагало. Наш подобрански инструктор поновио нам је безброј пута: „Држите главу горе кад искачете из авиона, јер ћете се иначе преврнути и запетљати конопце“. А ја сам учинила баш то. Нисам могла да одолим и да не погледам у бездан испод себе.

Према ономе што су ме учили, требало би да сад благо падам ка земљи, управљајући конопцима да бих падобран упутила према пријатељском кругу који доле, на земљи, образују мале ватре. Уместо тога, ја сам падала без икакве кон-

троле и сувине брзо. Ватре нисам видела. Чак нисам знала ни у ком се правцу налази земља. И што је најстрашније, у том беспомоћном превртању кроз ваздух испод ми је из руку драгоцене закељај са француским оделом до којег је обавештајна служба дошла с много труда.

Борила сам се још читавих десет бесплодних секунди са конопцима пре но што сам се приближила земљи и ударила о њу. Оносвестих се.

Кад сам се повратила у ушима ми је одјекивала нека бука слична котрљању. Дах ми се већ био повратио, чула такође, али је бука и даље остала. Била је потмула, постојана и не сувине удаљена.

Инстинкт ме је повео у правцу супротном од оног из кога је доирала. На непријатељској територији таква испрекидана бука не може да потиче од пријатеља.

Један шумарак, који се налазио нешто улево, нудио ми је заклон. Подигох се са земље и открих да сам још чврсто везана за падобран. „Закопај свој падобран“ прво је слово наше азбуке. Бесно сам трзала копча. Ништа. Мора да сам се приликом пада сасвим запетљала у конопце.

Извукох свој аутоматски револвер и кренух ка шумарку вукући падобран за собом. Чини ми се да су протекли безбројни мучни часови пре но што сам стигла у сенку лишаја. Напрезала сам се као да се успињем уз стрму, тек поорану паднику.

Злостудна бука с десне стране још се чула. Једном је за тренутак престала да би се, уз страховито шкрипање, наставила. Тада ми је постало јасно да то путем иле колона возила чије су светиљке замрачене и да се она за тренутак нагло зауставила на друму.

Стала сам под прво дрво и викнула онолико гласно колико ми је то опрезност дозвољавала: „Андре“. То је било илегално име човека који је имао да ме сачека, ако све буде било у реду.

Одговора није било, али у сенци се нешто помакло и ја у истом тренутку разазнах о личје неког човека који ме је посматрао. Тада се из сенке издвоји још једна особа, па још једна... осам њих.

Чвршће стегох свој револвер — то ми се наредних месеци толико често догађа-

ло да се тамносива боја његове дршке сасвим изгубила. Морала сам брзо да одлучим шта да чиним: да проговорим или да пуцам. Тада, уз огромно олакшање, чул како неки глас рече на француском:

— Па то је жена.

На те речи људи ми прифосе ближе и ја сам могла да видим да су сви већ зашли у године и да су примично сиромашно одевени.

— Андре је мртав... Швабе су га ухватиле пре три дана.

Тон човековог гласа био је миран и природан као да ми саопштава неки сва-

кидашњи догађај. Тако саопштена вест о смрти човека који је имао да ми буде главни помагач и саветодавац учинила је да схватим, боље и брже но ма каква убеђивања, да се налазим међу људима који смрт примају као саставни део свог живота.

Двојица присутних помогли су ми да се ослободим падобрана, расекавши појас и конопце својим ножевима. Објаснила сам макијашу, за кога ми се учинило да је вођа група и јер је досад он једини са мном разговарао, да су још два човека искочила падобраном заједно са мном, да сам испустила пакет са својим

оделом и да морамо потражити и пакет и остала два падобрана.

На то он одречно махну главом и показа палцем на ону страну одакле је долазила она бука.

— Ноћас се овим путем креће једна велика швапска колона, — рече ми он.

Затим, показујући једног од људи који су га окружавали, настави:

— Пјер нам је баш малочас рекао да је, скривен иза једне живине, посматрао колону и да је видео кад су Швабе застале и подигле, с друма неки пакет. Одмах смо знали да он припада неком од нас. А што се тиче оних који су са вама искочили, њих ће сачекати и о њима се постарати једна друга наша група.

Моја прва ноћ у Француској почела је рђаво. Непријатељ ће не само знати да је из авиона неко искочио, већ да је тај неко жена, и то жена чији општи опис они могу лако да саставе на основу величине и ширине хаљина из пакета.

— Никад не потцењујте интелигенцију непријатеља, — рекао нам је једном шеф — нити брзину којом се он креће.

То значи да ће кроз један час, највише два, а сигурно пре зоре, — бити предузето детаљно претраживање сваког поља, сваког шумарка, стога сена и сваке куће миљама унаоколо. Да се нисам налазила у другој, непознатој земљи, свакако да би ми наум пала мисао да одустанем од акције која је тако несрећно почела. Али, мени одавде није било повратка.

— Морамо се пожурити, — обрати ми се вођ. Наједном схвати да ти људи знају исто тако добро као и ја, ако не још и боље, да им прети опасност да буду ухваћени као што је и Андре био ухваћен и да их, као и њега, у том случају чека страшна смрт. Па, ипак, они су чекали на мене и нису пожурили да између себе и непријатеља, који ће сместа поћи у потрагу, повећају растојање.

Кренули смо кроз шуму, у правцу супротном од буке која се чула. Кад смо избили на чистину обасјану месечином, видела сам да су моји пратиоци били још странији но што су ми се учинили у сенци шуме. Као да одговара на моје мисли њихов вођ, чије је име било Алес, рече ми:

— Ми стари сачекујемо и водимо оне који искоче из авиона. Млади су потребни за озбиљан рад.

Наставиће се

КАДА ЈЕ ТЕХНИКА

ОМАЧУ ПОВОЈУ

Пре извесног времена у Штутгарту је приређена једна изложба на којој је приказана, поред осталих, и једна занимљива справа. Посетиоци нису знали да ли да се више диве једноставности функционисања ове справе или генијалности проналазача. Справа изгледа као колица за гурање. На точку се налази мала кука која при сваком окрету точка покрене зубца зупчаника. Када точка са зупцима направи цео окрет, а то се дешава сваких 40 минута, онда он покрене дрвени поклопац и тада један каменчић пада у кутију. Када човек провоза ова колица извесно време, потребно је да преброји каменчиће у кутији и онда ће знати колико је дуг пут прешао. Справа је, дакле, бројач километара.

Када би се рекло да је ова справа пронађена пре неких сто или 200 година, онда би то и за оно време био значајан проналазак. Али, ова справа пронађена је равно пре пет стотина година и то у време када су још људи сматрали да је земља центар васионе, када Америка још није била откривена и када су почеле да се појављују прве штампане књиге. Природне науке и техника биле су у повоју, а требало је да прође 200 година, од проналаска те справе па да Њутн постави основе механике. Овај бројач километара дело је највећег инжењера Ренесансе — Леонарда да Винчија.

Леонардо да Винчи, истина, далеко је познатији као уметник-сликар и вајар, али кад се прегледају његове белешке на 5300 страна, онда ће се ту видети поред скица мишића, глава и особа и скице техничких изума. Он је имао обичај да нацрта све оно што би запазио. Иако ниједан од ње-

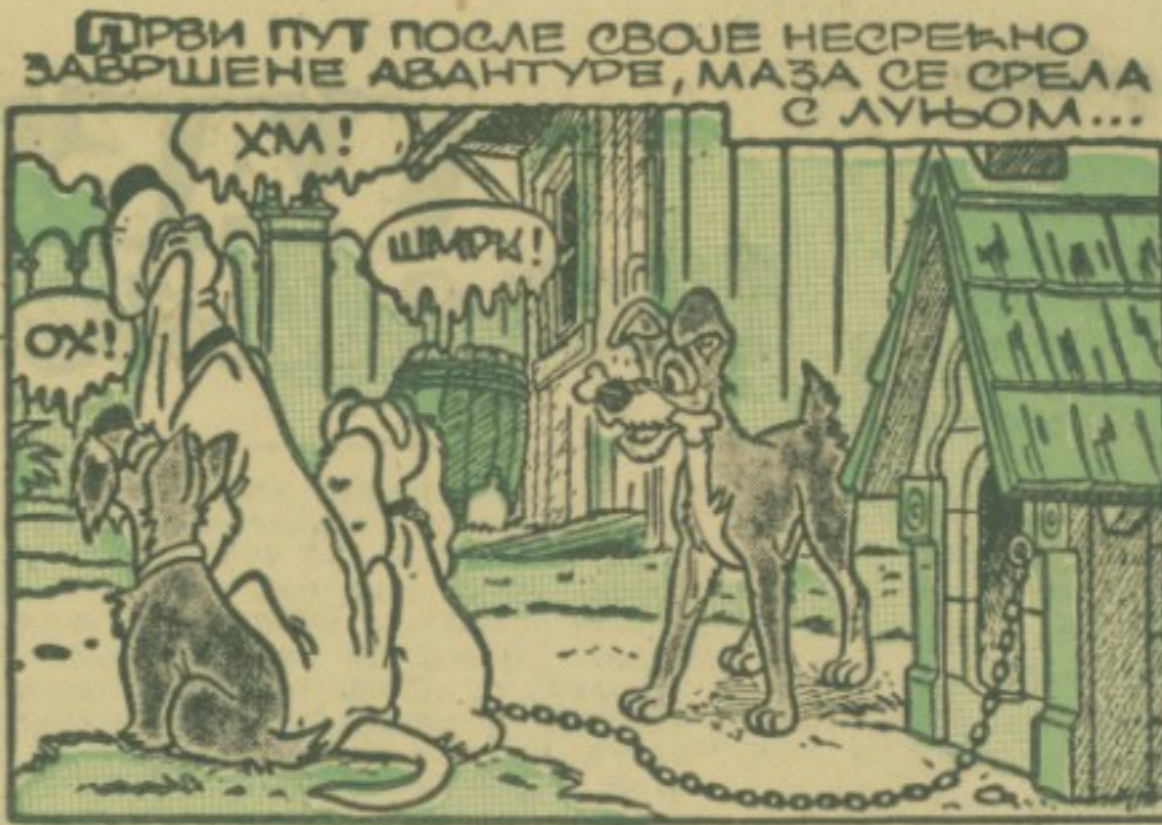
гових нацрта у његово време није спроведен у дело, ипак је рад на тим делима претстављао за овог генијалног човека једно средство за уметничко изражавање, исто као што су му то били сликање и вајање. Данашња проучавања ових његових нацрта и справа показала су да су све те машине могле да функционисају. Леонарду се ретко кад поткрала грешка у нацртима машина. Што то можемо данас да констатујемо, највише треба да захвалимо Американцу Томасу Ватсону из Њујорка. Када је пре три године прослављена петогодишњица рођења великог сликара, Ватсон је дао да се направи око 50 разних модела машина на основу Леонардових скица. Ти модели сада сачињавају покретну изложбу која обилази свет, а тренутно се налази у Штутгарту.

На овој изложби, поред бројача километара, налазе се и кола која покрећу две навигационе карте — прва кола која се сама крећу. Познавање отпора ваздуха помогло је Леонарду да направи нацрт справе за мерење јачине ветра, паодобрана, па чак и неке врсте летелице. Ту се налазе и модели моста који се окреће и точка за наводњавање који покреће вода. Ту су разне пумпе за ваздух и воду, па чак и „предак“ данашњих такзованих клима-уређаја, који је конструисан за просторије Беатриче д'Есте, жене његовог заштитника. Брод који покрећу точкови са лопатицама, затим нека врста пројекционог апарата, ваљкасти лежаји, дизалице и сатни механизми све су то као модели приказани на овој изложби и они изазивају дивљење свих посетилаца према свестраном генију Леонарда да Винчија. У његово време главни посао инжењера био је прављење утврђења и канала, а после проналаска барута били су и конструктори топова у великој милости ондашњих владара. И на том пољу Леонардо је много учинио. Он је израдио нацрте за нешто што личи на оклопена кола, за митраљез и за парни топ. Дакле, 200 година пре него што је Палин постао познат по свом парном лонцу, и 300 година пре него што је Цемс Ват пронашао прву употребљиву парну машину — Леонардо је знао какве користи човек може да има од паре.

У чему је тајна техничког сазнања Леонарда да Винчија? То је тајна техничког развоја уопште, а то су искуство и опити. Готово 2.000 година суверено је владало Аристотелово схватање природе, а оно је имало мало везе са стварним природним појавама и законима. Људима је требало дуго времена да се ослободу тих схватања и да помоћу опита сазнају како настају природне појаве. Јер, тек на основу тога могле су се конструисати машине које би омогућавале човеку да користи законе природе. У Леонардовим белешкама често се налази поред скица машина и примедба: проверено опитима. Он је био непристрасан посматрач, који је био потпуно слободан од окова вере у постојеће ауторитете. Да су његови савременици знали колико је начин његова мишљења био револуционаран, и њега би снашла судбина многих слободних умова онога доба и завршио би на ломачи инквизиције.

Црни лабуд

Године 1697 Вилем Ван Фламинг, крстарио је морима и тражио један изгубљени брод. Лутајући пуцином он је дошао до обале Западне Аустралије. Ту се искрцао близу једне реке, где је дошао до веома узбудљивог открића: видео је јато легендарних црних лабудова, које помиње још римски писац Јувенал и за које се дотад веровало да постоје само у бајкама. Пошто је реци дао име Река Црних Лабудова, он је отпловио и собом понео три лабуда у Батавију. Међутим, када је капетан Фримент запосео овај крај у мају 1829 године и када је насеље Реке Црних Лабудова постало западноаустралијска колонија, онда је било сасвим природно да су људи ставили у грб свог новог насеља лик црног лабуда. На првом маркума од 1854 године, које су стајале један пенни, а које данас спадају у велику реткост, лабуд је био насликан у природној — црној боји. Али, у филателстичким албумима данашње школске деце, ове марке са лабудом праве се у разним бојама

КРОЗ ЖИВОТ И ШКОЛУ

Земље и становништво

У току минулих векова број држава у свету и њихова величина и снага стално су се мењали услед разноврсних и многобројних узрока. Од некада сијалих и моћних држава, као што су били Асирија и Вавилон, данас нема ни трага. Овде ћемо само навести имена земаља у свету према попису од 1953 године. На прво место ставићемо име земље, на друго површину у хиљадама квадратних километара, на треће цифру која означава број становништва у милионима, на четврто број становника по квадратном километру и на петом главни град земље.

ЕВРОПА

Албанија: површина 29.000 квадратних километара, број становника 1.300.000, густина на једном квадратном километру 43, а главни град Тирана;

Аустрија: 84.000 — 7,0 — 83 — Веч;

Белгија: 31.000 — 8,8 — 288 — Брисел;

Бугарска: 111.000 — 7,5 — 67 — Софија;

Чехословачка: 128.000 — 12,3 — 96 — Праг;

Данска: 43.000 — 4,4 — 102 — Копенхаген;

Финска: 337.000 — 4,1 — 12 — Хелсинки;

Француска: 551 — 42,9 — 78 — Париз;

Грчка: 133 — 7,8 — 50 — Атина;

Индонезија: 1.492 — 78,2 — 82 — Паламба;

Ирак: 435 — 4,9 — 11 — Багдад;

Иран: 1630 — 20,3 — 12 — Те-херан;

Израел — 21 — 1,7 — 80 — Тел-Авив;

Јапан: — 368 — 86,7 — 235 — Токио;

Кина: 9.736 — 463,5 — 48 — Пе-кинг;

Малаја: 131 — 5,7 — 43 — Куала-Лумпур;

Пакистан — 944 — 75,8 — 80 — Карачи;

Саудиска Арабија: 1.607 — 7,0 — 4 — Риад;

Сирија: — 181 — 3,5 — 19 — Да-маск;

Тајланд (Сијам) — 514 — 19,6 — 38 — Бангкок.

АФРИКА

Алжир: 2.191 — 9,4 — 4 — Ал-жир;

Ангола: — 1.247 — 4,3 — 8 — Лу-анда;

Белгиски Конго: 2.344 — 12,3 — 5 — Леополдвил;

Египат: 1.000 — 21,9 — 22 — Каиро;

Етиопија: 1.060 — 15,0 — 14 — Алис Абеба;

Француска Западна Африка: 4.743 — 17,4 — 4 — Дакар;

Јужна Родезија: 389 — 2,3 — 6 — Салисбери;

Јужна Афричка Унија: 1.324 — 13,3 — 11 — Кептаун;

Кенија: 583 — 5,9 — 10 — Нај-роби;

Либерија: 111 — 1,5 — 14 — Мон-ровија;

Малагаскар: — 590 — 4,5 — 8 — Тананариво;

Мароко (Ф.р.): 391 — 8,1 — 21 — Рабат;

Нигерија: — 878 — 30,0 — 34 — Лагос;

Њаса: 127 — 2,5 — 20 — Сомба;

Северна Родезија: 752 — 2,9 — 3 — Лусака;

СЕВЕРНА АМЕРИКА

Доминиканска Република: 48 — 2,3 — 47 — Сан Доминго;

Хаити: 28 — 3,2 — 116 — Порто-Пренс;

Хондурас: 112 — 1,6 — 14 — Тегусигалпа;

Јамајка: 11 — 1,5 — 130 — Кингстон;

Канада: 9.960 — 14,8 — 1 — Отава;

Куба: 115 — 5,8 — 51 — Хавана;

Мексико: 1.969 — 28,1 — 14 — Мексико;

Порто Рико: 9 — 2,2 — 281 — Сан-Хуан;

САД: 7.828 — 159,6 — 20 — Вашингтон;

Салвадор: 21 — 2,1 — 88 — Сан-Салвадор.

ЈУЖНА АМЕРИКА

Аргентина: 2.808 — 18,4 — 7 — Буенос Ајрес;

Боливија: 1.099 — 2,1 — 8 — Ла-Паз;

Бразилија: 8.516 — 88,8 — 7 — Рио де Жанеиро;

Чиле: 742 — 6,1 — 8 — Сантјаго;

Еквадор: 271 — 3,9 — 13 — Кито;

Колумбија: 1.138 — 12,1 — 11 — Богота;

Парагвај: 407 — 1,5 — 4 — Ла-Асунсион;

Перу — 1.311 — 9,0 — 7 — Лима;

Уругвај — 187 — 2,5 — 14 — Монтевидео;

Венецуела: 912 — 5,4 — 6 — Каракас.

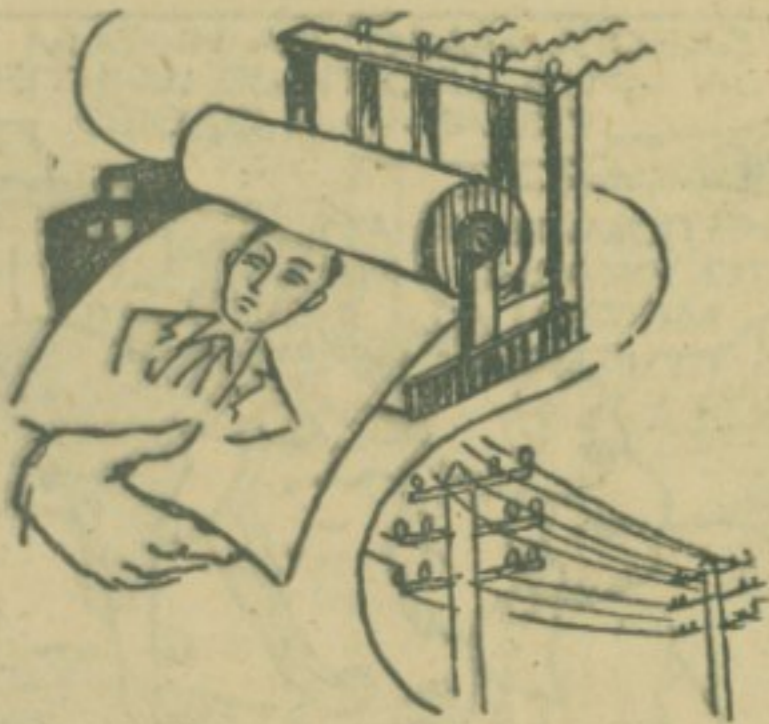
ОКЕАНИЈА

Аустралија: 7.704 — 8,8 — 1 — Канбера;

Нови Зеланд: 268 — 2,1 — 6 — Веллингтон.

Телеграфски цртежи

У „Њујорк журналу“ изишло је шест слика које су добијене цртањем помоћу телеграфске жице. Наиме, познати проналазач Томас Едисон радио је неколико месеци заједно с Патриком Кенијем и конструисао две машине. Те машине омогућавају да се цртежи преносе телеграфски брзо и тачно на стотине миља као и вести. Засад, Едисонов апарат може веома лако преносити цртеже на 500 енглеских миља, а на хиљаду миља довољно тачно. Преносење цртежа или слика помоћу телеграфске жице врши се аутоматски на следећи начин. Цртач узме мекану хартију и на њој брзо направи скицу тврдом оловком. Цртеж се после обавије око јед-

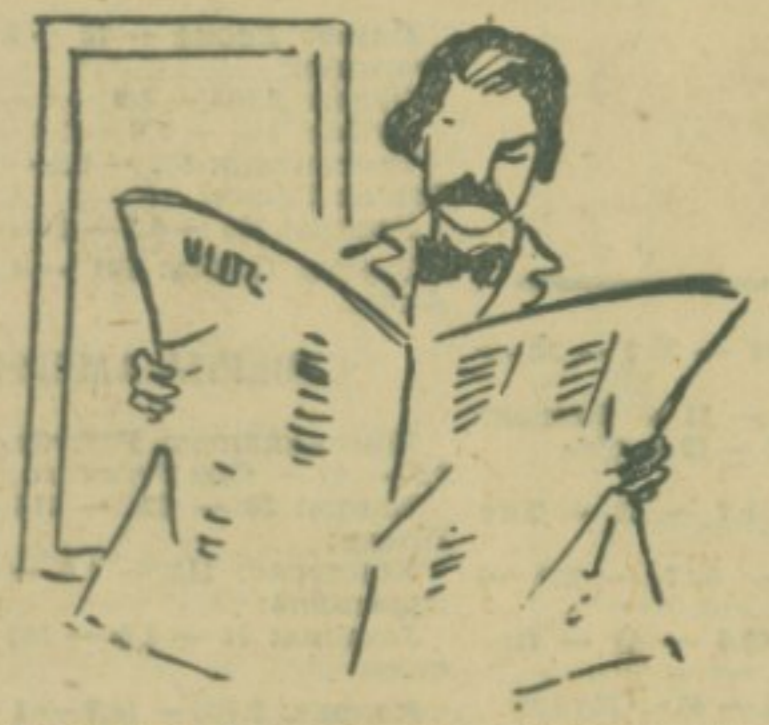

ног малог цилиндра који се налази на врху машине која отпрема цртеже. Када се притисне на једно дугме, онда преносење, уз помоћ електричне струје, почиње само од себе. Цилиндар око кога је увијена оригинална скица обрће се полако, а притом једна метална игла шета по папиру и сваки пут када додирне на цртежу дубље утиснуту линију, она утоне у њу. У истом тренутку оваква игла на апарату за приманье, удаљеном на стотине миља, додирну је хартију (премазану веома осетљивим раствором) на ротационом цилиндру оне друге машине. Од финих плавих тачкица појави се тачна копија оригинала. Репродукција Бријанова портрета (пропали кандидат за председника САД у прошлом веку) који је донео „Њујорк журнал“, а после пренео „Илустрирте цајтинг бр. 2788 (одакле ово преносимо) трајала је свега 4 минута.

Патрик Кени има можда исто тако велику заслугу као и Едисон, али ће Едисон задржати патент за овај апарат. Едисон ће нов модел апарата у мањем облику изнети и на пијаци. Али, пре него што апарат пусти у продају, он ће га опробати и на даљину од Њујорка до Сан Франциска. Ако велике америкашке и европске новине хтедну да употребе овај Едисонов апарат, који је способан и за даље усавршавање, онда ће он имати велики значај за дневне илустроване новине.

Пробајте да прочитате...

Марк Твен (1835—1910) познати амерички писац, боравио је једно време и у Бечу. Узгред је учио и немачки језик. Али, и овом приликом није могла да га напачети његова пролизна иронија. Наиме, у једним званичним новинама нашао је и ове, занста чудновате речи:

Reichtagsabgeordnetendiaetengesetzes-vorschlagsberatungen
Landesschuldentilgungskommissionsvorsitzendenwahl
Personaleinkommensteuerschaetzungskommissionsmitgliedsreisekostenrechnungs-ergaenzungsrevisionsbefund
Пробајте да прочитате ове чудновате речи.

ЗАБАВНИК наших фесова

Данас имамо доста илустрованих и разних других забавних листова, који често ките занимљивостима, од обичних, па до оних „веровали или не“. Ти забавници продрали су и у села, а у већим градовима кљосци се још издалека виде, јер су толико њима искључени. Али, у прошлом веку тако није било, иако су и наше баке и дедови, када су били млади, волели да прочитају понеку вест и занимљивост из далеког света. Да би задовољили њихове потребе, ондашњи књижевни часописи доносили су, поред озбиљних радова из домаће и стране књижевности, и разне занимљиве ситуације. Вило их је сваковрних, па и са непровереним подацима. То је разумљиво као се узме у обзир да су листови излазили под веома тешким условима, па се тешко прикупљало и оно што је главно било и чиме се подизао културни ниво народа. Ми ћемо овде донети извештај број тих занимљивости, у онаком облику и с подацима како су били објављени.

Хартија од траве

У Енглеској почињу градити хартију од траве. За тај посао трава се узима пре цветања. Од једног килограма траве добија се 250 грама хартије, а од откоса са једног хектара добију се две и по тоне хартије.

То ћу име дати књизи...

Чарлс Дикенс, познати енглески писац, једном је испричао како је дуго дупао главу каква ће наслов дати свом новом спису. Волео је једном у омнибусу он чује како кондуктер рече кочијашу: „Возите к Оливеру Твисту!“ — „Врло добро — помисли Дикенс — то ћу име дати свом новом јунаку, па и такав наслов књизи.“

Немилосрдна статистициња

Нове музичке новине саопштавају ову интересантну статистику. Енглеска има 45 милиона становника, који, отприлике,

станују у 7 милиона кућа. Могло би се узети да просечно свака седма кућа има по један клавир, а сваки клавир да вреди 20 фунти стерлинга, што одговара 500 динара (пре 60 година), дакле сви ти клавир стају око 20 милиона фунти стерлинга. Али, сваке десете године обично се купују нови клавир, а то годишње стаје 50 милиона динара. Ако се на сваком клавиру свира само два часа, онда Енглези утроше 2 милиона часова дневно на свирање само на клавир. Тих 2 милиона часова утроше ни су без икакве користи, јер овај немилосрдни статистичар доказује да од 10.000 свирача само један може дотерати да свира добро на клавир, а остали су лоши свирачи.

Најбољи мамцац за рибе

Један италијански научник пронашао је да је свирка најбоље средство да се рибе домаће. Он је правно експерименте на Женевском Језеру и увек би успевао кад би се чамцем извезао на језеро, где би на средини језера пустио свој дубоки бас. Када би завепао, испунила би се стилина множина риба. Ето, тако ће песма и свирка временом играти велику улогу у ловљењу риба и непароши ће их лакше намамити него најбољим мамцем на удици.

Како нокти расту

Ево шта је један амерички статистичар пронашао. Нокти на човечјим прстима расту брже лети него зими, а у младости спорје, него у старости. Болест успорава растење ноката. Нокти десне руке расту

брже него они на левој. Нокат средњег прста најбрже расте, док на палцу и малом прсту нокти лагано расту. Растење на носи недељно око 0,079 сантиметара, то јест 4 сантиметра за једну годину. Човеку старом 70 година израсти би нокти да их није резао 2 метра и 88 сантиметара. Ко дакле не верује, нека гледа по ваздухи длач у своје нокте. Увече нека их измери, па сутрадан и тако даље нека настави ову студију.

Мислио да је службено...

Звиждање у позоришту први пут се појавило у Паризу и то средином 17 века. Наиме, давао се комад који се није допао публици, па су многи захтевали да се спусти завеса. Кад вика није помогла, пристепи се један из публике да је послужи службеним знаком за спуштање завесе, а у оно време то је била пиштаљка. Чим је овај довитљиви човек свирнуо у пиштаљку, машиниста је помислио да је то службено и спустио је завесе. Публика се смејала и пљескала. Од тог доба публика је усвојила звиждање као знак да није задовољна комадом.

Добар ширинач

Добар ширинач је у боји подједнако прозрачан, а зрна су му пуча, велика, тврда и дугуљаста. Он је сасвим сув и мора имати свеж изглед, није изломљен или од прва нагрисан, а није измешан са много прашице или плеве. Добар ширинач не сме загушно или непријатно мирисати, а кад се кува мора да испусти слуз и не сме у устима да киси. Глекоји трговци имају обичај да стари и покварени ширинач оперу у кречној води како би боље изгледао. То се може видети кад су зрна величаста и нешто хрпава.

То једино и вреди...

Тамерлан је био хром и без једне руке, а Бајазит њован. Када је Тамерлан победио и заробио Бајазита, наредио је да се доведе пред њега. Када га је угледао, почео је да се смеје. „То није лепо и знак је рђавог срца да се потсмеваеш невољнима“, — рече Бајазит. „Нисам мислио да те врећам — одговори Тамерлан — али како да се не смејем кад видим како је судбина одредила да владоци изгледају: један њован као ти а један сакат и хром као ја“.

Једнога дана купио се Тамерлан у бањи са песником Омедијом, па почну један другог оцењивати колико који вреди. „Ја мислим, — рече Омедија — ти не вредиш више од 30 пара“. „То је врло мало, — одговори му Тамерлан. — Толико вреди мој убрус“. — „Па то и јесте што вреди на теби“, — одговори смело песник.

Све збој фесова...

Фес је у Турској завео султан Махмун II, као знак турског поданства. У Турској се махом носи фес, али има само једна државна фесхана у Цариграду. Фесови се највише набављају из Аустроугарске. Међутим, фабриканти су се договорили и повећали пену фесовима, па је због тога настала узбуна у Турској, те су се дигли трговци и траже од министарства олакшице да се оснује више приватних фабрика за фесове, а државна фесхана да производи место 2.000 — 12.000 фесова.

Станови првих људи

Доста је вероватно да је први човек за време свог преласка из зоолошког периода живео на дрвету као животиња, пузало као и она и скакао с гране на грану, па и стаи правно тамо. Фридрих Енгелс допушта овај начин живота за цео први период дивљаштва у човечанству, за период који је окарактерисан готово искључиво биљном храном и свршава се епохом када је човек почео употребљавати за храну рибе и друге животиње које живе у води, а такође у-познао и ватру. Но, с обзиром на то што је дрвце било скровиште човекових предака, тешко је рећи уколико се тај предак може назвати човеком. Путници новог времена често су сретали групе људи, који жи-

ве на нижем ступњу културе, где живе при времену по дрвету, али имају и дружица станишта. Становници Тасманије живели су са својим породицама у дупљама великог дрвећа, али су у исто време умели да праве и колибе, истина, веома жалосне. Малајци, становници на бреговима Замбезе, Бати на Суматри, племена Маланеска и племена Јужне Индије праве себи скровишта са разним циљевима, али су такође добро упознати с грађевинарством.

Прва станишта нису тражила никакве особите технике. „Дивљаци на Андамским Острвима — пише Тајлор — иду на морску обалу и тамо под неком стеном, која их може да заштити од ветра, ископају себи лежиште у песку. У пелинама испод стена скривали су се и стари дивљаци Европе. Пелине су готове куће, зверовина и човеку.“

И прабитни човек копао је себи јаму у земљи и насељавао се у пелинама бирајући оне које су суве и где се мање могао срести са многобројним и силним својим супарницима — дивљим зверовина.

Боље од аплауза...

Кинески глумци боље пролазе од европских. Познато је да у Кини посетиоци једу у самом позоришту за време представе. Кад им се допадне ова или она сцена у комаду, онда они, као знак допадања, уместо аплауза пошаљу на бину пуне чиније разноврсног јела. Глумци тада престају да играју и почну да једу. Кад заврше обед, захвале се публици и поново почну да играју. Свакако, то је боље од аплауза.

Биролни гроздови

Путници причају да у Палестини има гроздова до 17 фунти тешких (око 8 килограма), а на подножју Ливана нашли су лозу чија стабљика има у обиму стопу и по-

(око 45 сантиметара). Висока је 30 стопа (око 9 метара), а њен хлад шири се на 200 стопа (око 60 квадратних метара). Тако великих лоза има и у Шпанији и на Кавказу, где по шумама и дивље расту, а осим тога има их у Грчкој и Малој Азији. Причају да око града Шираса, у Персији, има гроздова који су дуги пола метра.

НЕЖАНА
И СЕДАМ ПАТУЉАКА
WALT DISNEY

ДИВАН ЈЕ ДАН! АЛА ЈЕ ЛЕПО ЖИВЕТИ НА ОВОМЕ СВЕТУ!

...ЖИВЕТИ НА ОВОМЕ СВЕТУ

ВИ МИ НЕ ИЗГЛЕДАТЕ ЗАДОВОЉНИ, ХУБЕРТЕ! ЗАР ВАМ НЕ МОЈЕ, ТЕШКА ВАША СВЕТАО ШЕТАО СТИ... ЈА... МНОМ?

О, ПОГЛЕДАЈТЕ, СИРОТА ПТИЧИЦА МОЖЕ ЈОШ ДА СЕ УДАВИ У ПОТОКУ.

НЕ БОЈ СЕ, НЕ БОЈ СЕ! ТВОЈА МАМА И ТВОЈ ТАТА НИСУ ДАЛЕКО.

на петролеума. Претпоставља се да ће 1975 године 10 одсто од целокупног осветљења у САД давати атомске централе, а та ће пре 2.000 година атоми сасвим заменили угља као погонско средство.

Атомска медицина

Познато је да се радијум одавно употребљава за лечење против рака, а радиоактивни изотопи користе се за утврђивање и лечење болести крви и штитне жлезде. Атомски детектори без тешкоћа утврђују постојање свега три десетомилонита дела једног грама радиоактивне материје који су унети у организам неке велике животиње, на пример краве. Пут једног изотопа могућно је пратити почев од земље, преко корена биљке, затим њене стабљике и листова, па преко једњака и желуца краве која га је прогутала све до једњака и желуца особе која је попила њено млеко. Амерички научници изложили су, у једном од реферата, да извесни изотопи заустављају ширење тумора на мозгу, а руски научници објаснили су лечење тзв. живе ране путем атомског зрачења. Рак је нападнут на свим фронтима. Сада се врше убризгавања атомских честица у крв. Те честице велике су колико и плућни капилари и, убачене у организам, оне се заустављају у оболелом ткиву вршећи на њега благотворно дејство. Захваљујући изотопима научници могу да прате кретање атома у живом организму. На конференцији за коришћење атомске енергије у мирнодопске сврхе, у Женеви, професор Харвардског универзитета Хастингс, рекао је следеће: „Веровали смо до човечиј организам мирује. Међутим, преварили смо се. Он је у непрестаном кретању. Човече тело је као облак у ком атоми мењају своје место. Захваљујући атомистички, пред нама се отвара потпуно нови свет. Наша путовања по том свету донеће нам богата искуства која ћемо применити у одбрани од разних болести“.

грађу, спасено је од имеле, која га је десетковала, захваљујући изотопима кобалта, титанија и цинка.

Атомска зоологија

Птице, рибе и четворножне животиње до сада су снабдеване искључиво металним прстеновима да би се на тај начин пратило правац њихова кретања. Уместо тога, атомски зоолози су успели да комарцима и бубашвабама дају да прогутају изотопе и тако их лакше прате. Сем тога, пронађен је мали атомски радар који прати кретање инсеката кроз ваздух и прва кроз земљу. Сада се припрема ратни план против штетних инсеката. Житни жижак први ће поделити.

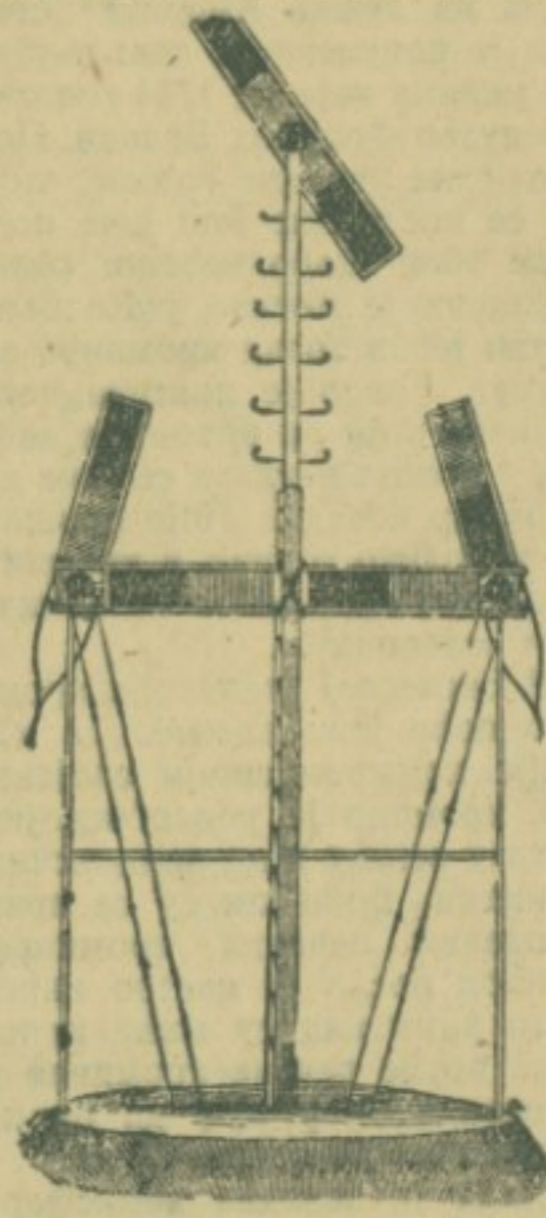
Атомска геологија

Истраживања урана и торума вршиће се убудуће искључиво гајеровим бројачима. У Бразилији, Канади и Јужној Африци за свега неколико месеци израђене су одличне геолошке карте. Међутим, да није пронађено развијање атома, за те карте било би потребно бар 50 година врло напорног рада. Професор Гуинц је изјавио да се у оном делу Северне Африке, који данас припада Француској и свакој тони фосфата налази по сто грама уранијума. Индулски научници открили су да се у обалском песку Индијског Океана налази толико торума да би сва светска индустрија могла њиме да се снабдева унутр 200 година. Ако се овај извештај доведе у везу с рефератом у коме се говори о бајерији за производњу атомског горива — а атомско гориво добија се из торума — тада није тешко сагледати корист која ће се добити из обалског песка у Индији. Научници сматрају да ће се у току пет наредних година добар део света осветљавати струјом из атомских централа. Седмдесет америчких фирми спремно су за започну производњу нуклеарних реактора. Енглеска и француска индустрија добиле су своје „атомске гране“. У Халдзеновом Залу, 36 километара од Њујорка, сада се израђује електрична централа која ће давати огромну количину електричне енергије. Стручњаци сматрају да ће око 1962 године нуклеарна енергија бити 68 одсто јевтинија од енергије добијене

Допуно НЕПОЗНАТ...

После првих победа, крајем 1793 и почетком 1794 године, француски револуционари дошли су у тежак положај. Споља су били изложени заједничким нападима коалиције: Пруса, Аустријанаца и Енглеца, а у унутрашњости земље револуционарна скупштина имала је да се бори са многобројним непријатељима, противницима револуције и присталицама мо-

пробе Шап је извео пред неколико официра 2 марта 1791 године између Парсеа и Брилона. То су прве телеграфске весте које су пренесене између два места удаљена 16 километара. Време преношења трајало је свега 6 минута и 20 секунди. Шап, охрабрен првим успехом, усавршио је свој телеграф, дошао у Париз и са дозволом скупштине поставио своје апарате на једној високој згради. Али, он није имао среће, јер су се неке маскиране особе прикрале у току ноћи и уништиле ове уређаје за чије је прављење Шап утрошио више месеци. Проналазач није клоуноу. Помогнут од браће, он је поставио нову станицу на Менилмонтану у парку Пелетје. Међутим, он није ни овог пута имао бољу срећу. Суседи, који су се пред властима представљали као будни грађани, побунили су се против непознатог апарата, који је изазивао њихову сумњу, и почели су да клеветашу Шапа да припрема заверу за повратак свргнутог краља и да одржава везе са издајницима. Једног дана успело им је да нахушкају лаковерну светину, која је напала парк, уништила апарате и спалила све уређаје. Проналазач се једва спасао да не погине, под сумњом као завереник. Озлојеђен, он је одмах одјуррио код министра рата и објаснио му значај свог проналазака. Провибитни назив који му је дао његов творац био је — тахиграф. Али, министар, који се одушевљено проналаском, саветовао је да се назове — телеграф, што значи: који пише на даљину. Шап је прихватио ново име, добио субвенцију од комитета за јавно образовање и одмах поставио нову телеграфску линију између Менилмонтана и Мартен ди Тертра, дугачку 35 километара и са једном међустаницом. За једнаест минута нови телеграф послао је вест од 29 речи и одушевљено све стручњаке. Шап је добио титулу инжењера-телеграфа, а затим је добио налог да веже Париз и Лил, између којих је поставио 16 међустаница. За мање од годину дана ова телеграфска линија изграђена је и почела да ради. Шапов телеграф био је врло једноставан, састављен из три

Шапов телеграф

нархије. У таквој ситуацији одржано је узбуђљиво заседање 1 септембра 1794 године. Команду над револуционарном војском, која је трпела пораз за поразом, био је преузео енергични Лазар Карно, који је извршио реорганизацију јединица и снабдео их новим оружјем. У тренутку када је нестрпљење у очекивању вести са фронта достигло врхунац, у дворану је брзим војничким кораком ступио Лазар Карно и изјавио да има да саопшти значајну новост. Из њега је извадио згужвано парче хартије и отсечним гласом почео да чита вест да је тога јутра у шест сати варош Конде враћена републици. Тај извештај дочекан је са урнебесним одушевљењем. Усклици: „Живела република!“ и громки плесак проламали су се двораном.

Пошто се прво узбуђење стишало, неки посланици почели су с неповерењем да се подгуркују, а други су се у чуду питали како је могла доспети та радосна вест с таквом невероватном брзином. Вековима су коњи и брзоноги гласници служили као најбоље средство за преношење новости. Од времена када је славни маратонски тркач саопштио вест о победи и умро на прагу Атине није пронађено никакво брже средство. Ипак, неколико посланика било је обавештено. Са њихових усана чуло се једино име: Шап. Тако је проналазач телеграфа, који је до јуче био непознат, постао за неколико сати славан. Његов телеграф саопштио је посланицима прве велике победе револуционарне војске и учинио огромне услуге младој француској републици.

Онога дана када су млада Шапа, поручника у служби за везу, почели славити, сви су заборавили колика је понижења и неразумевања доживео тај млади проналазач, док му је дозвољено да у миру изврши јавне експерименте са својим телеграфом. Прве успеле

Споменик Шапу

основна команда, али је за оно време претстављао чудесну напреду. Употребљавао се унутр 50 година у целом свету, све док у Америци није пронађен нов и ефикаснији електрични телеграф, у фебруару 1838 године. У Паризу се Шапов систем одржао све до 1854 године, када је срушена његова последња телеграфска станица подигнута на Монмартру.

Велика је снага атомских производа. Уранијум, сићушан као глава чиоде у стању је да разнесе цео један брег. Са вагонетом уранијума данас би се могао прокопати један нови Суецки Канал и то за веома кратко време. Међутим, потребно је да се зна да су атоми необично сићушни. Један атом према једној осредњој јабуци односи се као та јабука према нашој планети.

Атомска ботаника

На Женевској конференцији нарочито су запажени радови тројице научника које су назвали добродошлицом човечанства. Двојица су Шведњани: Нилсон-Еле и Густавсон, а трећи је Американац: Грегори. Они су атомским гама зрацима и неутронима бомбардовали зоб, пшеницу, јечам, кукуруз и друго биље. После бомбардовања добила су нове сорте које дају већи принос, које раније сазревају и боље подносе хладноћу. Сматра се да ће њихов проналазак моћи да учествовају у производњи намирница у свету. После извршеног бомбардовања биљних култура, бољитак се није показао само на плоду, већ и у самој биљци, што је, такође, од великог значаја за напредак пољопривредне производње.

Прва међународна атомска конференција, која је пре неколико недеља одржана у Женеви, означена преокрет у историји човечанства. Колико је рад у Женеви био обиман види се и по томе што је одржано око 1.100 научних реферата. А само неколико месеци пре тога, да је ма који од тих радова допао у руке неком тајном агенту, он би му, сасвим сигурно, донео баснословно богатство или — смрт! Један амерички физичар изјавио је: „Да сам ма коме показао ово што сада слободно лежи на столу, не бих мимомислао електричну столицу“. Том приликом научник је упрло прст у елаборат о својствима супертепског хидрогена, тритијума којим се пуле хидрогенске бомбе.

Вредност ових проналазака неочењив је, јер зрачена биљка постаје отпорна према свим болестима. „У Брукхевну, у Америци — каже се у једном реферату — усред једног огледног добра постављена је светиљка са изотопом кобалта 60. Захваљујући њој, поред новог поврња добијено је и ново цвеће које је такође много отпорније од обичног. Користећи се изотопима, неке су земље успеле да реше своје важне проблеме. На пример, чувено еукалиптусово дрво у Аустралији, које се сматра за најбољу

»Осмеси среће«

Прича се да је неки хемичар у једној лабораторији у Ленкешајру стакленом паличном дотакао растопљену пластичну масу и када је извадио из посуде видео је да се од посуде до краја палице вуче блиставо влакно терилана. То звучи као прича о осмеху среће, која је на макове доводила до научних открића. Пре неких 50 година хемичар Едуард Бенедиктус испустио је једну бочицу коју је скидао са лабораториске полице. Чуо се тресак, али уместо да се комади разбијеног стакла рашире на све стране, стакло је задржало облик бочице, наоко се боца заправо разбила. Ево, шта је, уствари, било. У боци се налазио растворен целулоид и ацетон. Како је ацетон лако испарљив, то се од целулоидног раствора створила превлака на унутрашњој површини бочице и она је спречила да се комадићи разбијеног стакла разлете на све стране. Познато је да су се такви случајеви десили и другим научницима. Наиме, зна се да је Нобел остао жив после катастрофалне експлозије нитроглицерина, која је убила његове асистенте и присутне рођаке. Једног дана када је посекао прст, он је узео комад памука, натопио га нитроцелулозом да би зауставио крвавање, па је тако пронашао експлозивни нитроглицерин. Тако је случајно и Гудјар пронашао метод вулканизирања гуме, а Куртоа открио јод. Наиме, док је Куртоа чистио своје бакарне посуде које је употребљавао за извлачење соли из морских алги, он је приметно да се са посуде диже лепа љубичаста пара.

ВИДИ! ЧЕКАЈУ ТЕ НА ГРАНИ!... УМЕШ ЛИ ДА ЛЕТИШ?

ЗБОГОМ, ЛЕПА ПТИЦИЦЕ, ЗБОГОМ!

О! О!

НЕ МОГУ, НЕ МОГУ! ОПРОСТИТЕ МИ ВАША СВЕТОСТИ.

КРАЈИЦА ВАС МРЗИ... ОНА МЕ ЈЕ НАТЕРАЛА ДА ВАС ПОВЕДЕМ У ШУМУ И НАРЕДИЛА...
...ДА МЕ УБИЈЕТЕ?
НАСТАВИТЕ СЕ

Да није било ГЛАДИ

Године 1537, неки шпански конквистадор тражећи злато упао је у једно индијанско село у Андима. Његови гладни војници зашли су по колибама. Претресајући их нашли су мало округло корење које је имало првенкасту љуску. Глад их је натерала да те чудне плодове, какве дотле никад нису видели, скувају и поједу. „То је јело достојно чак и Шпанаца“, — изјавили су они после обилног ручка.

Индијанци су ово корење, које им је било главна храна, назвали „папа“. Шпанци су га прозвали „патата“. Тај назив, са већим или мањим изменама и деформацијама, задржан је готово у свим језицима за кромпир, данас најкориснију повртарску биљку у свету.

Па, ипак мало је која животна намирница имала да издржи такву „борбу“, какву је издржао кромпир пре но што су га људи прихватили. Читав век после „откривања“ кромпира, тврдили су да он изазива делуру, туберкулозу и рахитис. Да није било неколицине упорних и стрпљивих људи, који су схватили какву улогу кромпир може да има у исхрани човечанства, „новина из Јужне Америке“, вероватно никад се не би одомаћила у Старом свету.

Године 1588 добио је Жил Шард Еклис, ботаничар и надзорник царских вртова у Бечу, два кромпира као поклон од једног свог пријатеља који се вратио из Новог света. Еклиз их је посадио и од своје прве бербе спремио је корбу од кромпира са овчим месом. Утврдивши да је тако спремљено јело „укусно и пријатно“, он је послао по неколико кртола свим својим познаницима — баштованима у Европи, са упутством како да их посаде и одгаје. Али, упркос његовом труду, Европа није прихватила кромпир. Још много година кромпир су јеле само две групе људи: богаташи, који су га сматрали за екзотичну храну, и најдрња сиротиња, која је била срећна што има чиме да напуни своје увек празне стомаке.

У Немачкој, колеџци разних врста теста од кромпира, „но-

вина из Јужне Америке“ стекла је популарност захваљујући мерама које је, 1744 године, предузео Фридрих Велики. После једне неродне године, чије су се последице још јаче осећале због скоро вођеног рата, Фридрих је послао у Колберг читав један товар кромпира за сетву. Товар је пратила чета војника који су врховима својих бајонета нагнали сељаци да кромпир посаде. Није прошло ни неколико година, а кромпир је заузео прво место на немачком јеловнику.

У Енглеској су, такође, кромпир прво јели племићи, а касније најсиромашнији слојеви. Но, кромпир је убрзо освојио читаву земљу и на лондонским улицама појавили су се први продавци печених кромпира. Њихов посај је цветао нарочито зими кад су жене куповале вруће печене кромпире и стављале их у муф да би на њима грејале озебле руке.

Мада је западна хемисфера постојбина кромпира, требало је да протекне више од два stoleћа пре него што је он у Северној Америци употребљен као храна. Године 1719 кренуло је из Северне Ирске шеснаест исељеничких породица које су касније основале у Америци град Лондондери. Оне су са собом понеле и пак кромпира којим су засадили два и по акра отетих од прерије. Захваљујући томе кромпир, они су успели да преживе прву зиму у новој домовини.

Једна од највећих масовних несрећа новијег времена била је „кромпирова глад“ у Ирској. У прво време само допуна житу, кромпир је веома брзо постао главна храна тамошњег становништва, и то из више разлога. Око његовог одгајивања нема тако много посла, а

што је најважније, кромпир се могао брзо и лако сакрити у случају упада Енглеца. Средином деветнаестог века кромпир је био најважнији састојак њихове исхране. Ирци су постали свесни тога тек 1845 године када их је погодила страховита несрећа. Те године лето је било хладно и влажно и на лишћу кромпира појавиле су се неке мрље. Половина засађених стабљика осушила се пре но што је дошло доба за вађење кртола из земље. Идуће године принос кромпира био је незапамћено мали, јер је земљиште било засађено инфинираним кртолама. Уместо читаве зиме, кромпир им је трајао свега две до три недеље. У Ирској је завладала глад. После страховите куге, познате под именом „црна смрт“, Ирска није запамтила већу несрећу. Глад, а исто и тифус и остале заразне болести убирали су своју богату жетву. Од осам милиона становника настрадао је од глади и болести бар један милион, а готово исто толико побегло је из Ирске.

Мале, жућкастоцрвене кртоле, које су пре толико векова шпански освајачи случајно пронашли у Андима, претвориле су се, захваљујући стрпљивим одгајивачима, у велике беле, укусне и хранљиве плодове. Кромпир је данас, поред жита и пиринча, најраспрострањенија и најкориснија биљка. Захваљујући њему, многе земље у свету спасле су се од највеће несреће: глади.

МИКРОФОН ЗА СРЦЕ

Микрофон за срце је нов апарат, који је конструисан тако да се може ставити у саму артерију на руци или врату болесника. Од служи за мерење звукова притиска. Овај микрофон производи електричне сигнале који су тачно у истој сразмери са променама у вибрацији самога срца, што се може графички претставити на папиру или чути. Професор доктор Гринберг истакао је добре стране овога микрофона: он је прецизан, помоћу њега можемо да дођемо до трајних података о срчаним шумовима и за дужи период, а нарочито може корисно послужити за време операција. Професор се нада да ће микрофон бити од велике користи и при проналажењу камена у жучи, јер када овај мајусни микрофон дође у додир с каменом, одмах се чује један нарочити шум. Са извесним мањим изменама овај микрофон могао би да се претресу и за испитивање груди, што би за лекаре било веома погодно.

КАКВА ЈЕ ТО ЈАМАСТА ПЕЋ?

Јамаста пећ је индустријска пећ која је озидана у облику велике јаме, различитог је, а најчешће кружног пресека. У средини може да буде проширена. Пуну се с горње стране, кроз „уста“, а празни се са доње стране („пећница“). Удешена је за непрекидан рад. Употребљава се за печење креча, магнезита и као металуршка пећ за добијање метала или међупродуката од руда. Јамаста пећ за прераду гвоздених руда у сирово гвожђе достиже висину од 25 до 35 метара и назива се висока пећ.

ВЕРОВАТНО

ЗМИЈЕ — ЧУВАРИ СЕЛА
У индиском насељу Дадхори има тушта и тма отровних змија које сло-

куће преко 40 километара. Тегла је неким чудом остала неоштећена.

БЕРАН НАВИЦИ

Већ више од четрдесет година Лу Питс из Мемфиса, у Америци, не појављује се на улици без преног цвета на реверу од капута.

Свакога дана, пре него што крене на посао, Питс узбере у свом врту какав првени цвет којим се завити. Зими, међутим, он свој свакодневни украс купује у најближој цвећари.

СКУПОЦЕНИЈЕ ОД ЖИВОТА

Припадник индиске секте Канпатха који изгуби макар једну од дрвених митлуша, обавезног украса

свих чланова секте, мора у одређеном року да изврши самоубиство.

бодно гамижу по кућама и улицама. Досад се још није догодило да је која од њих ујела неког од сталних становника Дадхоре, док је више странаца настрадало од њиховог уједа. Због тога у Дадхори верују да су ове змије чувари насеља и да разликују странце од домаћих.

НЕВЕРОВАТНО...

Марта месеца 1917 године у околини Њу Албанија, у америчкој савезној држави Индијани, дувао је страховит торнадо који је оштетио и порушио многе зграде. Том приликом ветар је, одневши кров с једне куће, дохватио и понео са осталим стварима и једну теглу с киселим краставцима. Неколико дана касније домаћица је, сасвим случајно, нашла своју теглу у једном јарку удаљеном од

ИПАК УСПЕО...

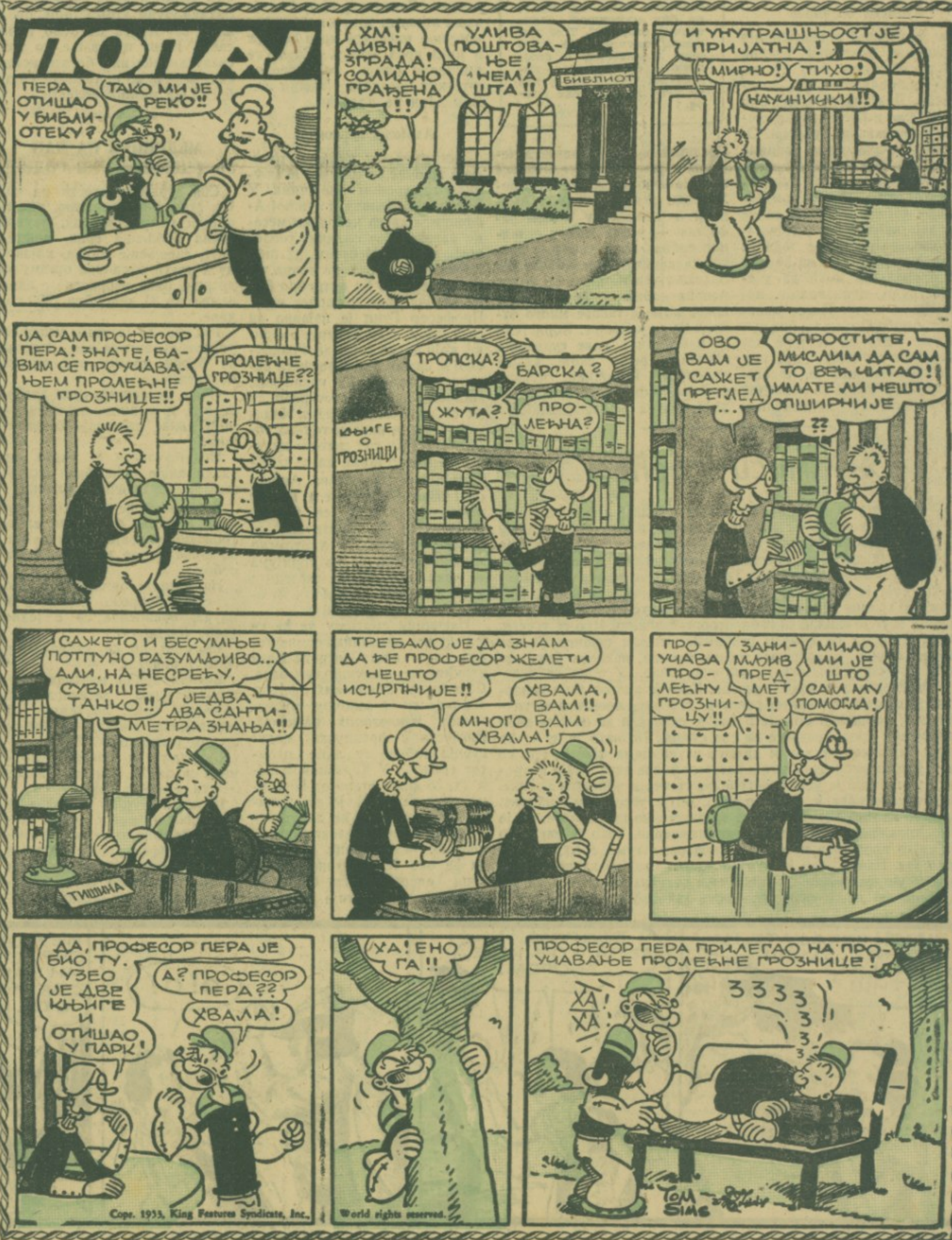
Прича се да је познати француски писац Александар Димамлађи зарадио на својој драми „Госпођа с камелијама“ преко милион динара, али ниједан писац није се борио са толико тешкоћа, док није, најзад, успео да му се драма прикажује позоришту. Прво издање „Госпође с ка-

мељама“ било је написано у облику новеле. Други један писац послао је ову новелу претвори у драму, али му то није пошло за руком, те је то Диму јако наљутило, па је сеи сео и за осам дана написао драму „Госпођа с камелијама“.

Његовом оцу Александру Димамлађијем та драма толико се допала да је плакао од забаве. Када му је син читао. Загљубио га је и молио да му уступи драму ради приказивања у позоришту коме је Димамлађи био управник. Али, поверници оца били су главна сметња Димамлађи да испуни очеву жељу, те се он обрати позориштима Гете и Жимназ, којима је понудио драму на продају. Ови су одбили. Најзад на њега се смиљовало једно мало позориште и примило

УБИ ОД ПЛАСТИЧНЕ МАСЕ

Међу савремене проналаске спадају и зуби који се праве од винилске пластичне масе. Они су тако чврсти да ако случајно падну на под, отскочиће као гумена лопта. Зуби и десни направљени су из једног дела, а не као раније да се зуби стављају у десни. Између ових зуба не могу се задржати остаци хране. Пошто су несаломљиви и лаки, то се у Америци све више употребљавају и нимало се не разликују од природних зуба.

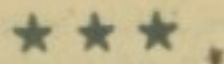

мељама“ било је написано у облику новеле. Други један писац послао је ову новелу претвори у драму, али му то није пошло за руком, те је то Диму јако наљутило, па је сеи сео и за осам дана написао драму „Госпођа с камелијама“.

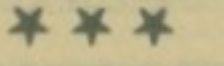
ПИОНИРСКИ ПОДУХВАТ

Скандинавска ваздухопловна линија пре водичу дана успоставила је први редован ваздушни саобраћај преко области Северног Пола. Авион је полетео из Копенхагена у правцу Лос Анђелоса, где је срећно стигао. То је био пионирски подухват, али ће у скором времену ови летови постати обична ствар, а област Северног Пола постаће, у неку руку, ваздушна ракрсница. Поларни пут до Лос Анђелоса краћи је за 1600 километара од нормалног пута преко Северног Атлантика, а у исто време скраћује пут између Европе и Далеког Истока. Авиони из Европе и Јапана прелете пут преко поларне области за један дан. Ледене санте, које су некада за истраживаче биле непрестиве препреке, сада су за авијатичаре помоћна средства. Пришудно спуштене на санту пружа више наде на спас, него на пучину Атлантика. Осим тога, кабине у авиону имају погодну климу, оброци су топли и разноврсни, док је раније истраживаче смрт косила због слабе и једноличне хране, као и због других узрока.

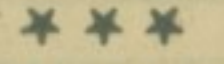
ДА БИ РИБА БИЛА СВЕЖА

Да би морске рибе стигле свеже до потрошача као да су извађене пре неколико минута из мора шкотски стручњаци решили су на овај начин. Посао је обављен у једном рибарском броду-фабрици који има 3.000 тона. Чим су уловили рибу, рибари су је извукли на палубу, очистили, повалили кости, па је очистише филете изложили брзом смрзавању под најсавременијим хиџијенским условима. После тога смрзнути филети пакују се у картонске кутије и стављају у бродски фриџидер, где се држе на ниској температури од минус 20 Целзијусових степени, све док се брод не врати у луку по завршеном лету. Замирнути филети истоваре се у луци и смеште у огромне леднице, а после тога се укрцају на бродове и шаљу на светска тржишта.

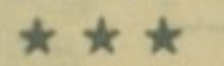
ГАЈЕЊЕ ГЉИВА У РУДНИЦИМА ЗЛАТА

Према извештају стручњака једне лабораторије у Трансвалу, у Јужној Африци, види се да су топлиота и влага у рудницима злата веома погодни за развој гљива, које иначе расту свуда по дрвеној грађи и рудницима. Свакога дана стручњаци скупљају примере гљива, од којих су многе познате, али их има и у невиђеном живом бојама; тримизних, јасно жутих, наранџастих, зелених, бордо и ружичастих. За последњих 20 година колекција гљива у лабораторији знатно се попунила. Лабораторија има картотеку у којој је записан историјат сваке врсте. У јужноафричким рудницима злата дрвена грађа употребљава се за подупираче. То дрво добија се од америчког бора, а врсте од еукалиптусовог и баверског дрвета. Гљиве расту и на платину вентилаторских цеви и уређаја за контролisanе ваздуха, затим на отирачима и асурсима од кокосових влакана. Неке гљиве имају фантастичне облике и величину, тако да их има које могу да израсту у дужину и до 70 сантиметара.

ЛОВАЦ ТУЉАНА СА СКУПОЦЕНИМ КРЗНОМ

Острво Фенинг, које се налази у средњем Пацифику, окупирала је Велика Британија 1888 године, а неколико година доцније саградила је овде каблографску станицу. То је иначе корално острво, а име је добило по капетану: Едмунду Фенингу, иначе „познатом проналазачу путева по Пацифику“, а нарочито оних путева који су водили до острва на којима су се котили туљани са скупоценим крзном. Овај предузимљиви Американац допловио је до острва ноћу 11 јуна 1798 године. Као мудар човек и искусан морепловац он се усудио на извесној удаљености од острва да би по дану видео шта га овде чека. Када је претражио острво, он је утврдио да је то једно ненасељено корално острво, дуго око 16 километара, а широко око 9,5 километара. Било је обрасло густом шумом и богато живом водом, воћем и рибом. У свом дневнику Фенинг је забележио да је острво веома угодно за оправку бродова и за освежење посаде. На свом путу око света он је са острва отпловио према југу. Његов брод „Бегси“, који је имао 93 тоне, био је први амерички брод који је из Њујорка пошао на пут око света. Фенинг је на првом месту био ловац туљана и трговац. Пошавши на југ и потражио за туљанима, он је успео да улови толико туљана да је посада морала да се одрекне својих кабина, да би направила места кожама туљана. Тако и-товарен брод је стигао у Кантон, где је Фенинг за добре паре продао коже. Због тих послова Фенинг је путовао 70 пута.

НАЈСТАРИЈИ АУТОМОБИЛ

Сваке године у Енглеској се одржавају аутомобилске трке од Лондона до Брајтона. У тим тркама учествују само најстарији аутомобили на земљи. Том приликом енглеска публика може да види праве ветеране аутомобилизма, музејске примере, који на велико чуђење публике ипак могу да се крећу. Истина, они то све раде пуштајући много дима, „кашљући“ и уз курбљање мотора и потскакавање кола. На прошлогодишњим тркама учествовао је и један дански аутомобил из 1886 године. Сматра се да је то најстарији аутомобил на свету који још може да вози. Аутомобил је иначе изложен у музеју у Копенхагену. На тим тркама учествовало је 200 аутомобила од којих су сви били стари најмање 50 година.

ДА ЛИ ЗНАТЕ?

РЕДАК УСПЕХ

Ежен ле Мул још као деветогодишњи дечак хватао је качкетом лептирове. После му је то прешло у страст, па је почео да их проучава. За 75 година, колико је сада стар, кроз његове руке прошло је 20 милиона разноврсних лептирова и инсеката. Он је хватао лептирове у свим крајевима света, а највише у Гвијани. До 1935 године он је имао највећу приватну збирку на свету, четврту после збирки: британског, вашиingtonског и париског музеја.

НОВ НАЧИН ИСПИТИВАЊА СТОМАЧНИХ СОКОВА

Два америчка лекара пронашли су нов начин контролisanе стомачне киселине. Уобичајени начин је да пацијент прогута дуго црево, па се тад узимају стомачни сокови на анализу. Нов начин састоји се у томе што болесник прогуту пилулу са извесном хемикалијом. Кад хемикалија доспе у стомак, она са инсулдином ствара једно једињење које бубрези излуче и тад је мокраћа флуоресцентна. Ако у стомаку нема киселине, нема ни флуоресценције. Ово су лекари пробаили на 95 пацијената, старих од 80 до 100 година, код којих гутање црева није препоручљиво.

ХЕМИСКИ КРЕМ ЗА РУКЕ

Нови хемиски крем за руке употребљава се да би се кожа заштитила од опекотина, разједања и разних повреда приликом рада са разним хемикалијама које се употребљавају у фотографији и цинкографији. Проналазачи, да би показали колико је овај крем сигурна заштита, намазали су своје руке кремом, замочили их у концентрисану хидрохлоричну киселину и кожа је остала неповређена.

ОКЕАН ПРЕШЛА 55 ПУТА

Марија Перен, која сада има 85 година препловила је Атлантски Океан 55 пута. Када су Немци 1873 године окупирали Елзас и Лорен, она је са родитељима напустила завичај и отпутовала у Америку. Настанили су се у Њујорку, где је Марија доцније постала просветна радница. Сваке године она је долазила у Европу да у Француској проведе годишњи одмор. То је учинила и овога лета.

ПРЕНОШЕЊЕ ТИРОИДНЕ ЖЛЕЗДЕ

У једној болници у Филадельфији лекари су успели да са врата једне мртве бебе (имала је 21 дан) пренесу тироидну жлезду и накалиме једној жени од 29 година. Операција је почела један сат после деветице смрти. После пет и по часова жлезда је била пресађена и рана ушивена. Младој жени је пре 10 година извађена тироидна жлезда приликом једне операције. Одмах после тога добила је наступе грчења, дрхтање и болове у мишићима. Лечена је витаминима и инјекцијама тироидног екстракта. Ово се догодило пре две године. Сај је жена потпуно здрава и може да ради све до мање послове.

АВИОНИ У БОРБИ ПРОТИВ ПОЖАРА

У великим и пространим канадским шумама често се дешавају пожари. Просечно избије око 15 пожара недељно, који каткад униште велики део шуме и причине знатне штете. Да би смањили број пожара, Канађани су почели да употребљавају водене бомбе, које су се показале као веома ефикасне, нарочито за мање пожаре. Нарочито опремљени хеликоптери носе „пакете“ воде. Суд за воду је начињен од хартије и једна „бомба“ садржи око 30 литара воде. Бомбе се пуштају на релативно мали круг. На овај начин успело се да се поједини мањи пожари угасе, а неки већи локализовани су до доласка ватрогасца.

НОВ ИНСЕКТИЦИД

Неки британски научници на дају се да ће пронаћи много јаче средство за уништавање инсеката, него што су досадашња. Они су из биљке пиретрум извадили један састојак који је страشان отров за инсекте, много јачи но што су били екстракти из других биљака. Сада, када познају хемиски састав овог отрова, они се надају да ће га хемиским путем направити.

ТОРНАДО У МИНИЈАТУРИ

Да би што боље проучили узроке и постојање торнада, научници Америчког метеоролошког бироа успели су да у једној кутији начини вештачки торнадо у минијатури. Кроз рупу на поклопцу кутије исавају су ваздух, а талк прах употребљени су да би се могло посматрати кретање ваздуха. На овај начин могли су посматрати разне фазе и деструктивну снагу торнада.

ФОТОГРАФИСАЊЕ НА НАЈВЕЋОЈ ДУБИНИ

Стручњаци Америчког хидрографског института извршили су у Саргаском Мору сними мање на највећој дубини до данас. Снимање је извршено на дубини од 6.500 метара. Пошто на тој дубини влада вечити мрак, употребљени су веома јаки рефлектори. На фотографији нису могле да се виде никаква жива бића, па стручњаци мисле да је море покривено блатом беле боје, на коме се виде местимично неке црне пеге, које су, вероватно, неке досад непознате морске животиње или оне животиње које су угинуле и пале на дно мора.

САНАДАРАК СМОЛА

Санадарак смола је биљна смола која слободно шури из испуцале коре једне врсте северноафричких четинара сличних чејмресу. Служи за израду фирнајза, гитова и лакова.

КАКВЕ СУ ТО СТРАМИН ТКАНИНЕ?

Страмин тканине су оне које су мрежасто изаткане и обично јако дотеране тканине од дебљих жича. Служе за израду постава и као основна тканина за израду веза.

... у водама неких азиских острва живи гакозвана риба-жаба која, захваљујући не-

... први топ у неким крајевима имао је босански краљ Твртко. Купио га је 1387 године у Млечима. ... реч „омнибус“ постала је од латинске речи „омнис“, што значи сваки. „Омнибус“ је трећи падеж множине и према томе значи „свима“. ... гнездо америчког белоглавог орла може да буде тешко и ... „Женидба Максима Црнојевића“ је наша најдужа народна песма. Има 1227 стихова.

... Карађорђевић барјак био је пола зелен, а пола бео.

... у близини Касвила, у америчкој савезној држави Њујорк, налази се једно језеро чија вода и зими и лети има сталну температуру од четрдесет степени.

... јужноамеричка птица рогати букач има на сваком крилу по два оштра, веома јака израштаја слична мамузама код петла. Ови израштаји

по хиљаду килограма.

... први аутомобил, који је 1777 године конструисао француски војни инжењер Кињо, имао је три точка и кретао се помоћу водене паре.

... дивље патке могу да лете брзином од 160 километара на час.

... алманах је шпанска реч и значи — календар.

... прво децеје заваниште основао је познати педагог Хенрих Песталоци.

... повртарска биљка спанаћ води порекло из Персије.

... римски баснописац Федар био је доведен као роб из Македоније.

претстављају убојно оружје рогатог букача, кога се због тога боје чак и највеће животиње.

Додоровано: 1) упитна свеза; 2) кутија за цигарете; 3) град у Швајцарској; 4) пристаниште у Немачкој; 5) прилог за место; 6) назив; 7) становник старе Халдеје; 8) прилог; 9) планина; 10) врста папрати; 11) савремени француски књижевник; 12) посуда за прање веша; 13) део руке; 14) предлог; 15) летовалиште на Јадрану; 16) животиња из рода мачака; 17) јапански новац; 18) скул инсеката; 19) сврка; 20) мера за тежину; 21) гувернер острва Свете Јелене у доба Наполеона.

Усправно: 1) срећка; 2) предлог; 3) прилог за место; 4) недоследност у грађењу реченице; 5) јужно воће; 6) горки лекови; 7) морски сисар; 8) похвална песма; 9) познати швајцарски природњак и геолог из 19 века; 10) византиски историчар из 13 века; 11) рудник гвожђа у Босни; 12) врста грађевинског материјала; 13) соба; 14) скул инсеката; 15) показана заменица; 16) река у Сибиру; 17) музички термин; 18) узвик.

	1	2			
		3		4	
7				8	9
10				11	
12				13	
	14	15	16		
		17			
	18				19
20					21
23					24
25					26
	27		28	29	
		30			
					31

РЕШЕЊЕ ИЗ ПРОШЛОГ БРОЈА

Недоравано: 1) ми; 2) риба; 3) Војино (да Милано); 4) Милосрдије; 5) Иса; 6) луг; 7) Фу (Пар); 8) Песталоци (Песталоци); 9) то; 10) салата; 11) бина; 12) домина; 13) ре; 14) ар; 15) ге; 16) Ока; 17) мит; 18) калонада; 19) намира; 20) Мена; 21) ре.

Усправно: 1) Мизи; 2) Ибис; 3) роса; 4) анил; 5) Бисус; 6) опута; 7) мир; 8) Иго; 9) плица; 10) папир; 11) Або; 12) тон; 13) декан; 14) егида; 15) рок; 16) ета; 17) Алан; 18) Мара; 19) Омер; 20) Ема.

ДЕДИНЕ ВЕШТИНЕ

Преносан телефон

Ало!... Ало!... Ево једног начина да се разговара на растојању. Ваш „апарат“ има та преимућства што се може преносити и што за њега не треба да плаћате претплату! Погодили сте, реч је о електричном телефону који се

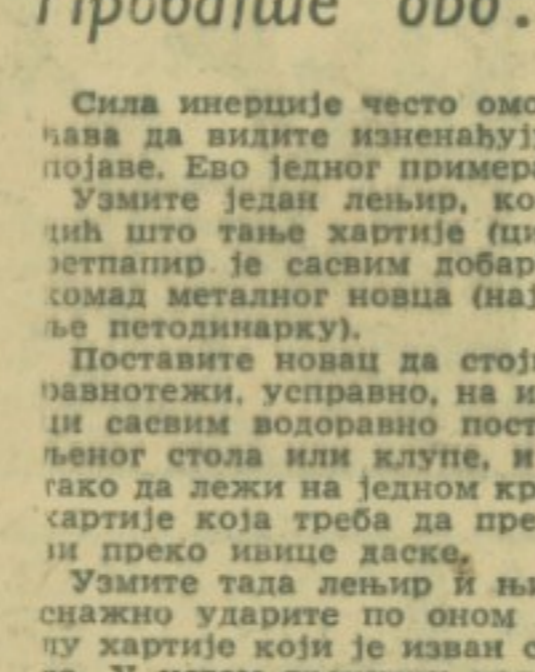

врло лако може направити. Од табак картона направите један валак висок пет до шест сантиметара који ће на оба краја затворити истим картоном. Затим га пресеците на два једнака дела, и то тако да добијете две округле кутије. На дно оба ова валака залепите затим танак лист масне хартије, као што је она за паковање масла. Узмите потом пет до шест метара (а може и више) што танег концца. Најбоље ће бити ако имате најлонски. Помоћу танке игле провучите овај конач кроз средину масне хартије и да бисте га за њу причврстали направите на оба краја два до три чвора.

Ваши телефонски апарати су сад готови. Имате само да изаберете једног друга коме ћете рећи да узме једну од ових кутија и да се удаљи од вас тако да конач буде добро затегнут. Ако он стави кутију на уво а ви му говорите шапатом у другу кути-

Умете ли да пишете

Сигурно! Тако ће одговорити сваки од вас. Али, јесте ли сигурни да знате да пишете на начин који вам предлажемо? То је мање вероватно. Ова игра задаће доста мукe и вама и вашим пријатељима којима ћете

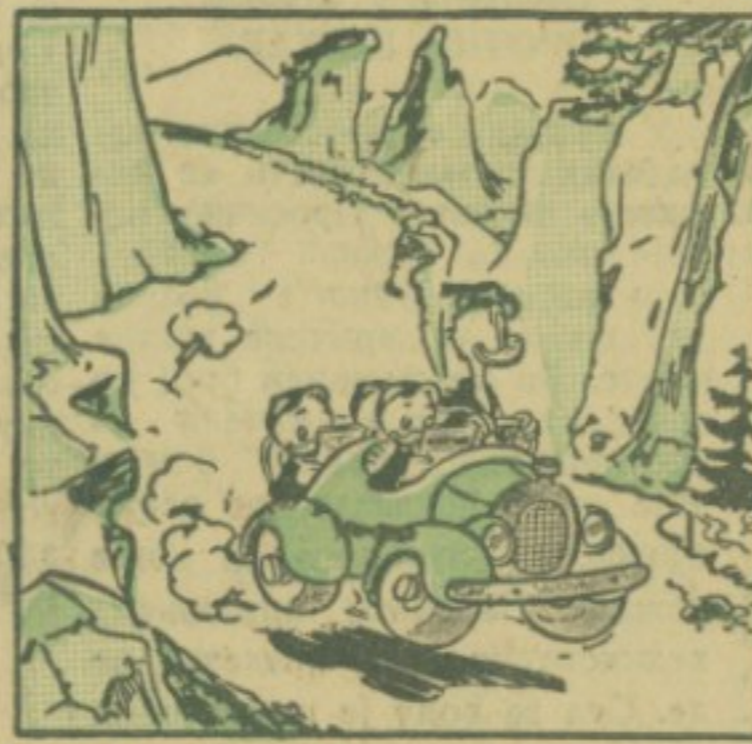
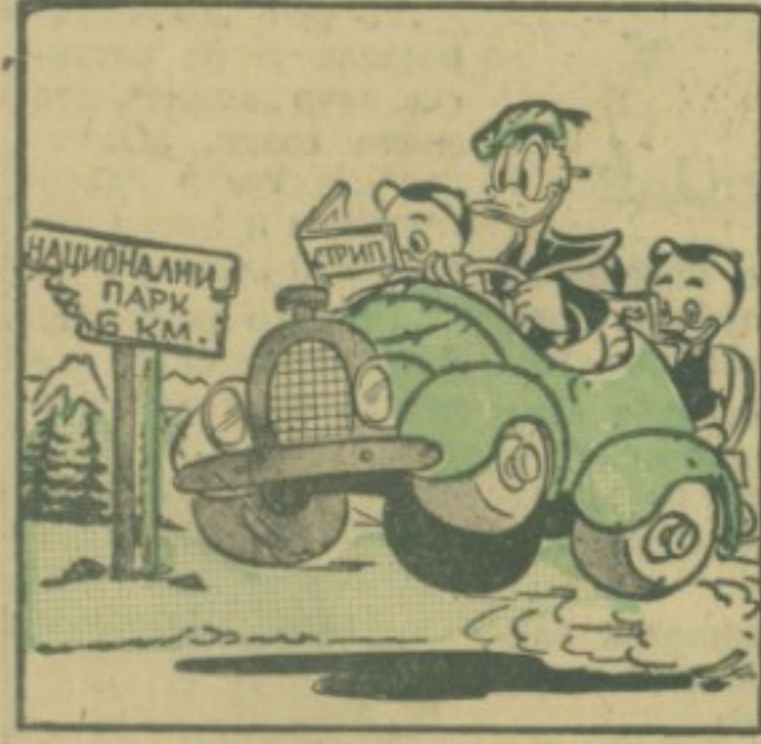
предложили да то покушају. Узмите један лист хартије, оловку и једно мало огледало. Поставите хартију на сто, а оловку узмите у десну руку онако како сте навикли да пишете. Левом руком ухватите огледало и држите га наслоњеном на хартију, на неколико сантиметара од врха оловке, и то мало нагнуто ка себи.

Покушајте затим да напишете своје име, не гледајући притом у хартију и оловку, и то тако да будете у могућности да га прочитате у огледалу. Наравно, имате право да за време писања гледате у огледало и да се њиме користите да бисте обавили овај задатак. Али, немудро се запаравати: нећете успети при првом покушају и често ћете долазити до сасвим непредвиђених резултата.

лењир погоди, листић хартије ће излетети. Међутим, метални новац ће, ма како то изгледало чудновато, остати на своме месту, усправно, и у потпуној равнотежи, као да се ништа није догодило.

УСПРАВНО ПОСТАВЉЕНА ПЕТОДИНАРКА

ВРЛО ТАНКА ХАРТИЈА

„ХАРАМБАША“ И КИРИЈА

Пера Ждера разговара с власником куће у којој станује.

— Јесте ли чули за коња „Харамбашу“ који је стигао тек шести на јучерашњем Дербију?

— Нисам. Коњи ме се уопште не тичу.

— Овај мора да вас се тиче. На његову победу уложио сам деомесечну кирију.

ДОКАЗ И ПО

Паја Патак тражи запослење као трговачки путник код једног великог предузећа.

— Дајте нам прво неки доказ о вашој трговачкој уметности.

— Хоћу, — одговара Паја. — Прошлог 31 децембра успео сам да продам десет примерака календара за 1954 годину.

ПОШТЕН НАЛАЗАЧ

Раја: Тетка Белка, јесте ли заиста обећали сто динара о коме ко вам донесе вашу извубљену канаринку?

Белка: Јесам. Али, колико видим, ти носиш мачку, а не канаринку.

Раја: Канаринка се не види. Унутра је.

Који је одговор
шачан

БАЛДЕР је: грађевинска машина и старински брод нордско божанство ирски средњовекни писец

ВОЛАК је: животиња врста наше планинске куће биће из народног веровања игра забавна игра

ЗВЕРИНАЦ је: лековита биљка планина у Словенији нагодна игра настала

ЛЕНРОТ је: врста феудалног имања острво у Северном Мору фински писец и име замак на Рајни вавилонски краљ

ОДГОВОР:

БАЛДЕР (балдр, балдур) је код скандинавских народа божанство цветне природе и сјајног сунца, син Одина и Фриге, најлепши од свих богова. Убио га је бог рата Ходер.

ВОЛАК је морски пуж са крупним бодљама на његовој шкољци, чија је ивица зротла извучена у дуг жљебовит наставка. Он лупчи материју од које се некада израђивала прурурно црвена боја.

ЗВЕРИНАЦ је народни израз за сва кожна обољења код животиња између пете и кичице, која су настала повредом или инфекцијом. Кожа овог предела је нежна, а изложена је прљавштини. Обољење је различито изражено: од обичног запаљења до већих и дубоких рана. Лечи се одржавањем чистоће, дезинфекционим средствима и тако даље.

ЛЕНРОТ **ЕЛИАС** (1802—1884) је фински лингвиста и скупљач финских народних и отвојина. Његова главна дела су: „Калевала (епска песма), Кантелетар (лирске песме), Сан-ласкија (пословице) и Арвотукеија (вазонетке). Написао је и финско-шведски речник.

Трговачки животини
Малог
Џонија
и кинеза
Шанг-Лина

ЛЕКОМ КОЈИ ЈЕ СПРАВИО ШАНГ-ЛИН ЈЕ СПАСАО ЖИВОТЕ НЕКОЛИЦИНЕ ОТРОВАНИХ РАТНИКА ДИВЛАЧКОГ ПЛЕМЕНА. У ЗНАК ЗАХВАЛНОСТИ ПОГЛАВИЦА ОВОГ ПЛЕМЕНА ПОЗВАО ЈЕ ШАНГ-ЛИНА И МАЛОГ ЏОНИЈА ДА ПРЕЂУ НА ЊЕГОВО ОСТРВО. БРОДОЛОМНИЦИ СУ РАДО ПРИСТАЛИ.

